

ประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมพาหะนำโรคไข้เลือดออกของสถานเอนามัย ในจังหวัดนนทบุรี *

จิรัฐ ไชยฤทธิ¹ วงเดือน บันดี²
สุภาวดี บุญชื่น² พีระ ครีกรินทร์จิตร์³

- ¹ นักศึกษาหลักสูตร วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร) สาขาวิชาโรคติดต่อและวิทยาการระบาด
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
² ภาควิชาปรสิตวิทยาและกีฏวิทยา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
³ ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

บทคัดย่อ

โรคไข้เลือดออกเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของจังหวัดนนทบุรีเนื่องจากมีอัตราป่วยสูงเป็นอันดับ 1 ในพื้นที่สาธารณสุขเขต 1 การวิจัยเชิงพรรณานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมพาหะนำโรคไข้เลือดออกของสถานเอนามัยในจังหวัดนนทบุรี ประชากรที่ใช้ ในการศึกษา คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลที่รับผิดชอบงานควบคุมพาหะนำโรคไข้เลือดออก โดยเป็นตัวแทนของสถานเอนามัยในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 75 แห่ง ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบกรอกรายการด้วยตนเองแบบสอบถามตอบกลับสมบูรณร้อยละ 100 จากการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลที่รับผิดชอบงาน ร้อยละ 50.7 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 40.3 ปี เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 90.6) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ระยะเวลาที่รับผิดชอบงานเฉลี่ย 9.1 ปี มีจำนวนหมู่บ้านในความรับผิดชอบเฉลี่ย 4.6 หมู่บ้าน มีจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกในเขตรับผิดชอบเฉลี่ย 7.0 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบไคสแควร์ และ t-test

ผลการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลที่รับผิดชอบงานส่วนใหญ่ (ร้อยละ 53.4) มีความรู้เกี่ยวกับมาตรการควบคุมพาหะนำโรคในระดับพอใช้ สถานเอนามัยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 66.7) มีประสิทธิผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดี เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) คือ เพศ ระยะเวลาที่รับผิดชอบงาน และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยพบว่าเจ้าหน้าที่เพศหญิงมีประสิทธิผลการดำเนินงานดีกว่าเจ้าหน้าที่เพศชาย ระยะเวลาที่รับผิดชอบงานที่นานขึ้นและการมีส่วนร่วมของผู้นำศาสนาทำให้ประสิทธิผลการดำเนินงานด้อยลง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานที่เป็นเพศหญิง การหมุนเวียนเจ้าหน้าที่ภายในสถานเอนามัยที่รับผิดชอบงาน และการให้ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมพาหะนำโรคแก่ผู้นำศาสนา จะส่งผลดีต่อประสิทธิผลการดำเนินงาน

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ / การควบคุม / พาหะนำโรคไข้เลือดออก

Correspondence: รองศาสตราจารย์วงเดือน บันดี ภาควิชาปรสิตวิทยาและกีฏวิทยา คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร) สาขาวิชาโรคติดต่อและวิทยาการระบาด
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Effectiveness of Subdistrict Health Office in Controlling Dengue Hemorrhagic Fever Vector in Nonthaburi Province*

Jirat Chaiyarit¹ Wongdyan Pandii²

Supawadee Boonchuen² Peera Kruegkruenjit³

¹ Student M.Sc. (Public Health) Major in Infectious Diseases and Epidemiology

² Department of Parasitology & Entomology, Faculty of Public Health, Mahidol University

³ Department of Health Administration, Faculty of Public Health, Mahidol University

Abstract

Dengue hemorrhagic fever (DHF), a critical public health problem of Nonthaburi Province, was first ranking in its morbidity rate among the provinces occupied zone 1 of Communicable Disease Control Region.

This explanatory research aimed at studying the effectiveness of the subdistrict health office in controlling DHF vectors in Nonthaburi Province. The sample group used for the study was the subdistrict officers responsible for DHF vector control, representing 75 subdistrict health offices in Nonthaburi Province. Questionnaires were used to collect data and were returned at a rate of 100%. It was found that 50.7% of the subdistrict officers were male. Their average age was 40.3 years. Most (90.6%) graduated with a Bachelor's degree. The average year responsible in vector control was 9.1. Each officer was responsible for an average of 4.6 villages. There was an average of 7.0 DHF patients in each responsibility area. Data were analysed by using Chi – square test and t-test.

The results showed that most subdistrict officers (53.4%) contained a fair knowledge of the criteria for DHF vectors control. Most of them (66.7%) had a good effectiveness level in controlling DHF vectors. It was found that factors which related to the effectiveness of subdistrict health offices with a statistical significance level of ($p < 0.05$), were female officers and a longer duration of DHF vector control responsibility. The cooperation of religious leaders reduced the effectiveness of subdistrict health offices.

Suggestions from this research include female subdistrict officers, alternation of tasks the officers are responsible for and knowledge training for religious leaders are factors for improving the effectiveness.

**KEY WORDS: EFFECTIVENESS / CONTROLLING / DENGUE HEMORRHAGIC FEVER
VECTOR**

Correspondence: Assoc. Prof. Wongdyan Pandii, Department of Parasitology & Entomology, Faculty of Public Health, Mahidol University. Email: phwpd@mahidol.ac.th

* Thesis of M.Sc. (Public Health) Major in Infectious Diseases and Epidemiology, Faculty of Public Health, Mahidol University